

MERRE TOVÁBB?

BUDA BÉLA: AZ ELME GYÓGYÍTÁSA.

KRITIKUS PILLANTÁSOK EGY KÜLÖNÖS ORVOSI SZAKTERÜLETRE.

HÁTTÉR KIADÓ, BUDAPEST, 2011.

Vannak egyszemélyes intézmények. Buda Béla is ilyen: közel két évtizeden át vezetett pszichoterápiás osztályt, a Nemzeti Egészségvédelmi Intézet, az Országos Addiktológiai Intézet élén állt, részt vett a Nemzeti Drogmegelőzési Intézet létrehozásában és vezetésében. Az *Orvosi Hetilap*, a *Magyar Pszichológiai Szemle*, az *Alkohológia*, a *Psychiatria Hungarica*, a *Pszichoterápia* és a *Szenvedélybetegségek* olyan magas színvonalú szakmai folyóiratok, melyeknek alapítása és szerkesztése az ő nevéhez kötődik. Több nemzetközi tudományos társaságnak társelnöke. Úttörő Buda felsőoktatásban végzett munkája, nemcsak magyar, de külföldi egyetemeken is tart előadásokat. Tudását nemcsak egy szűk körrel osztotta meg, hanem a segítő szakmákban dolgozók / továbbképződők és a művelt laikus olvasóközönség több generációja nőtt fel könyvein, cikkein. A kommunikációról, az empátiáról, a párválasztásról, a szexualitásról, az öngyilkosságról, a pszichoterápiákról, a mentálhigiénéről hatalmas ismeretanyagot dolgozott fel és öntött formába olyan módon, hogy írásaiból a lelki egészség megőrzése és helyreállítása, a humánium mint érték és a közösség ereje tükröződik az olvasó számára. Fontos megjegyezni, hogy e kötetek jelentős része abban az időben közvetített korszerű (és maig mérvadó) szemléletet, amikor az országhatáron túl megjelentetett írások nem voltak hozzáférhetőek néhány „klikkeléssel”.

Ilyen gazdag szakmai életúttal valószínűleg jó volna kényelmesen hátradőlni a székben, és örülni a kemény munkával elért eredményeknek. Aki belelapoz *Az elme gyógyítása* című könyvbe, az látja, hogy Buda valószínűleg nem ezt teszi. Olyan időket élünk, hogy nem teheti. Így a kötet egyfelől számvetés a pszichiátria történetével, kezdeteivel, fejlődésével, jelenlegi állapotával, másfelől párbeszéd-kezdeményező, vitaindító írás.

A szerző széleskörű társadalomtudományi, kultúrtörténeti tájékozottsággal vezet bennünket végig a pszichiátria történetén, önállóodásának útján. A kötetnek egyik érdeme, hogy külön fejezetet szentel a magyar pszichiátria történetének és fejlődésének, illetve több fejezetben is időről időre visszatér a hazai állapotok ismertetéséhez. Ez a történetiség azonban mellőzi az „antikvárius” szemléletet. Buda a pszichiátria narratíváját problémák csomópontjaira fűzi fel, és később ezeket, illetve az ezek következményeképpen előálló kérdéseket vagy álkérdéseket külön fejezetekben górcső alá is veszi. Ez kelt némi déja vu érzést az olvasáskor, de a rendszerelv kétségtelenül itt is működik, minden mindennel összefügg.

A szerző rámutat, hogy a neurológia szolgálóleánya státusztól megszabadult pszichiátria az ezredév végére nagy orvosi ellátó ágazattá és a használt gyógyszerek miatt szinte külön iparággá vált. A 19. század második felétől a betegségek újabb és újabb osztályozási rendszerei alakultak ki, a szakorvosi beavatkozások hatékonyságának köszönhetően sorban megszűntek az egykori tébolydák. Mára a biológiai szemléletű pszichiátria jelentős térnyerése következett be, és az ágazatot – a szerző kifejezésével élve – „abroncsként szorítja” a gyógyszeripar. Buda tudományelméleti igénnyel megírt munkájában arra hívja fel a figyelmet, hogy ez az

egyoldalú fejlődés olyan anomáliákat teremtett, amely maga alá temetheti az egész pszichiátriát.

Talán nem véletlen, hogy a kommunikációval tudományos területként foglalkozó Buda könyvével a lappangó feszültségek feltárására, kibeszélésére, a párbeszédre, viták megindítására sarkall. Párbeszédre van szükség egyfelől a pszichiátriai szakmán belül, másfelől a társadalom és a pszichiáterek között. A pszichiátriai gondolkodásban gyakran nem a legégetőbb, legmélyebb nyomot hagyó problémák kerülnek terítékre. Így Buda hangsúlyozza, hogy nem a szcientológia rémével kelene foglalkozni, nem is az antipszichiátria kritikái jelentenek igazán nagy veszélyt. Azokkal az eredményekkel kellene őszintén szembenézni, amelyek az ágazat mindennapjaiban jelen vannak. A gyógyszerek pozitív hatásai ellenére nem hoztak olyan egyöntetű eredményt, amilyen reményeket hozzájuk fűzték, s amilyeneket a gyógyszergyártók időnként botrányos módon – tudósok nevét, tekintélyét megvásárolva – szakmai fórumokon közölnek. Számot kell vetni azzal, hogy a pusztán tüneti kép alapján ugyanabba a betegségkategóriába sorolt páciensek egyike jól reagál egy gyógyszerre, a másikuk nem. A placebo-hatásról szóló kutatások nemzetközi pszichiátriai körökben nagy port kavartak, Buda keserűen állapítja meg, hogy Magyarországon, amikor ebben a témában kiadta Szendi Gábor könyvét, valódi vita, érvek és ellenérvek csatájában formálódó új kérdésvetések és kutatások helyett csak sértődések lettek.

A szerző amellett érvel, hogy a l elkinek és a társadalminak vissza kell kerülnie a pszichiátriai ellátás vérkeringésébe. Ennek számos vetülete van. Az orvosoknak számot kell vetni azzal, hogy az orvos-beteg viszony nagyon jelentős változáson ment keresztül az utóbbi évtizedekben. Egy felvilágosult, információra éhes páciens partneri viszonyt akar, s nem tud mit kezdeni egy „régii világból itt ragadt” tekintélyelvű, merev, hajszolt doktorral. A gondozásban az orvosok mellett több szerephez kellene jussanak más segítő foglalkozásúak. Buda szerint a járóbeteg-ellátás és a közösség támogató, megtartó erejének nagyobb kihasználása is segítené a jelenlegi állapotok javulását. Az egyszemélyes intézmények, amíg tudják, adják tudásuk és erejük legjavát. Hogy a jó talajra hullott magból életképes kezdeményezések tudjanak sarjadni, ahhoz mindenki aktív szerepvállalására szükség van.

Bimbó Melinda
pszichológus

**HEVES MEGYEI
LELKI ELSŐSEGÉLY TELEFONSZOLGÁLAT**

*Hívjon minket napközben (vasárnap kivételével) 10–19 óráig és
minden nap 19-től másnap reggel 7 óráig
a 06 80 505 505-ös zöld számon*

(A HÍVÁS INGYENES)